

Principärende

Införande av spärrar enligt patientdatalagen

Ärende 1

En kvinna har framfört att hon inte fick sin journal spärrad i journalsystemet TakeCare vid Aleris specialistvård Ortopedi Sabbatsberg trots att hon varit i kontakt med vården vid flera tillfällen angående detta. I december 2012 opererades hon på enheten och legitimerade sig i kassan samt när hon kom in på operationsavdelningen. Vid hemgång tog hon upp med den behandlande läkaren att hon ville ha sin journal spärrad. Läkaren som inte visste hur man skulle göra skulle kontakta administrationen och sedan återkomma. Kvinnan fick därefter ett meddelande per e-post att hon skulle boka tid för att få sin journal spärrad. Hon tyckte att det var konstigt att hon behövde boka ett besök för att få sin journal spärrad. Hon meddelade detta och framförde att hon genast önskade att få journalen spärrad. Vid återbesök i januari 2013 hade detta inte skett. Hon framförde återigen att hon önskade sin journal spärrad, utan resultat. Vid omoperation i februari hade spärr inte införts och inte heller vid återbesök i mars. Återigen framförde hon att hon önskade att få en spärr införd.

I inhämtat yttrande från enhetschefen vid Aleris Specialistmottagning Sabbatsberg framfördes att det är mycket olyckligt att kvinnan inte har kunnat få den hjälp hon har behövt. Det kan bero på en osäkerhet i hur spärrar ska införas. Rutinerna var nu kända och förankrade i organisationen. Dessa innebär att patienten får en blankett som ska fyllas i och sedan lämnas in i samband med legitimering. Man kan inte spärra journaler om man inte träffar patienten som också legitimerar sig samtidigt. Det är enhetscheferna som träffar patienterna som vill spärra sin journal.

Efter att ha tagit del av yttrandet framförde kvinnan att hon redan hade legitimerat sig och önskade att få införd en spärr snarast, utan att behöva boka tid hos en administratör.

Enhetschefen på Aleris specialistmottagning Sabbatsberg har i yttrande framfört att man har tagit till sig kritiken och förbättrat sina rutiner vad gäller tillgänglighet. Nu kan patienterna spärra sin journal i samband med läkarbesöket, det finns nu flera personer som kan träffa patienten för att göra detta, men det behövs även fortsättningsvis att patienten måste legitimera sig samt skriva under en blankett. Kvinnan var välkommen att komma till enheten och fylla i blanketten och legitimera sig.

Kvinnan har efter att ha tagit del av yttrandet framfört att hon fortfarande anser att det är för krångligt för patienter att få spärrar införda. Hon önskade att rutinerna stämmer överens med det som framkommer i beslut från Datainspektionen där det anges att vårdgivare inte kan kräva att alla patienter ska erhålla information om spärrar vid ett inbokat besök innan patienten kan få spärrarna tillgodosedda i journalsystemet, om patienten uppger att han/hon inte önskar få denna information. Datainspektionen anser även att patienten ska ha möjlighet att fylla i och underteckna spärrblankett hemma för att därefter skicka in den till vårdgivaren.

Ovanstående enhetschef på Aleris specialistmottagning Sabbatsberg har den 18 februari 2014 framfört att man har tagit till sig Datainspektionens beslut. Nu kan patienterna spärra sin journal i samband med läkarbesöket och patienterna har även möjlighet att fylla i och underteckna blanketten hemma för att därefter skicka in den. Man skulle snarast skicka en sådan blankett till kvinnan.

Eftersom hon inte hade fått någon blankett den 4 mars 2014 skickade patientnämndens förvaltning en skriftlig påminnelse gällande detta. Den 13 mars ringde förvaltningen och påminde om blanketten. Enhetschefen på Aleris specialistmottagning Sabbatsberg uppgav att en blankett skickades per post innan yttrandet skickades. En blankett skickades återigen. Av blanketten som man skulle skriva under angavs i en mening ” Jag har tagit del av och förstått tillgänglig information om innebörden av att spärra en journal.”

Kvinnan skickade in en skriftlig begäran gällande införande av spärr. Hon ville inte använda sig av blanketten då hon inte tyckte att den levde upp till Datainspektionens krav. Hon fick enligt information sina journaluppgifter spärrade den 20 mars 2014.

Ärende 2

En kvinna inkom med en skrivelse till patientnämndens förvaltning i december 2013 där hon uppgav att hon vid upprepade tillfällen ringt till receptionen vid Prima vuxenpsykiatri Jakobsberg och bett om att få sin journal spärrad utan att få hjälp.

I yttrande från Prima vuxenpsykiatri Jakobsberg angavs att patienter behövde fylla i en blankett för att få sina journaler spärrade. Man kunde inte spärra några journaler utan att man hade mottagit en sådan blankett som är

undertecknad av patienten själv. Man skulle spärra journalen så snart man mottagit en ifylld och signerad blankett. ³

Patientnämndens förvaltning kontaktade kvinnan den 21 mars 2014 och frågade om hon hade fått spärr införd. Kvinnan uppgav att hon var tvungen att åka till mottagningen personligen för att få en spärr införd. Blanketten kunde inte skickas per post för undertecknade. Hon ansåg att mottagningen inte hade varit henne behjälplig att få infört spärrar, utan att hon har blivit dåligt bemött när hon har tagit upp frågan om detta. Hon tyckte vidare att det är jobbigt att man måste besöka alla vårdgivare som man önskar en spärr hos. Det vore bättre om det fanns ett ställe i landstinget att vända sig till för detta.

Telefonärenden

Patientnämndens förvaltning har även fått in ett trettiotal telefonärenden under 2013 och 2014 gällande svårigheter att få infört spärrar hos olika vårdgivare. Ett par av anmälarna har angett att de önskar att det införs en central funktion i landstinget dit man kan vända sig för att få spärrar införda så att man slipper kontakta så många vårdgivare/vårdenheter.

Regelverk

Patientdatalagen (2008:355) trädde i kraft den 1 juli 2008. Lagen tillämpas vid vårdgivares behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården och den ger bland annat vårdgivare möjlighet att ingå i sammanhållen journalföring. Det innebär att en vårdgivare under vissa förutsättningar får ha direktåtkomst till journaluppgifter som behandlas hos en annan vårdgivare. Innan uppgifter om en patient görs tillgängliga för andra vårdgivare genom sammanhållen journalföring ska patienten informeras om vad den sammanhållna journalföringen innebär och om att patienten kan motsätta sig att journaluppgifter görs tillgängliga för andra vårdgivare genom sammanhållen journalföring. Om patienten motsätter sig detta ska uppgifterna genast spärras (6 kapitlet). Journaluppgifter inom en vårdgivare ska också kunna spärras genast mellan olika vårdenheter och vårdprocesser om patienten motsätter sig ett tillgängliggörande (4 § 4 kapitlet).

Beslut från Datainspektionen

Datainspektionen har som tillsynsmyndighet fattat ett flertal beslut gällande att vårdgivare i Stockholms läns landsting inte har levt upp till kraven i patientdatalagen.

Datainspektionen har i beslut den 20 december 2013 gällande Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO), diarienummer 1223-2012, angett att inspektionen förutsätter att SLSO inte kräver att alla patienter ska erhålla information om spärrar vid ett inbokat besök innan patienterna kan få spärrarna tillgodosedda i TakeCare, om patienter uppger att denne inte önskar att få denna information. Om en patient exempelvis framför att denne redan har fått tillräckligt med information och inte vill ha någon ytterligare information, så kan detta inte vare ett hinder för patienten att faktiskt få sin spärr i

TakeCare tillgodosedd. Patienten har ju en laglig rätt enligt bestämmelserna⁴ i patientdatalagen att kunna spärra sin vårddokumentation och denna rättighet kan inte SLSO ta bort genom att uppställa krav på att patienterna ska få information vid ett inbokat besök, innan spärrar i TakeCare kan bli aktuellt. Det framkommer också i beslutet att det finns flera framkomliga tillvägagångssätt när det gäller hur vårdgivare ska kunna styrka identiteten på patienten. Vidare framgår att en patient ska ha en möjlighet att fylla i och underteckna spärrblanketten, om en sådan används, hemma för att därefter skicka in den till SLSO. Återkoppling på registrerade spärrar och tidpunkt när detta skedde kan sedan skickas med brev till patienten.

Synpunkter

Det är snart sex år sedan patientdatalagen infördes och fortfarande får patientnämndens förvaltning klagomål på att vårdgivare inte lever upp till reglerna i lagen.

Patienter som så önskar har rätt att genast få en spärr införd. I det första ärendet tog det drygt ett år för patienten att få en spärr införd. De rutiner som Aleris Specialistvård Sabbatsberg har haft har försvårat för patienten att genast få en spärr införd. Patientnämndens förvaltning ser positivt på de rutinförändringar som har införts under ärendets handläggning.

Det är bra att patienter erbjuds att få information gällande vad en spärr kan innebära. Datainspektionen har dock angett att om en patient exempelvis framför att denne redan har fått tillräckligt med information och inte vill ha någon ytterligare information, så kan detta inte vara ett hinder för patienten att faktiskt få sin spärr i TakeCare tillgodosedd. Patienten har ju en laglig rätt enligt bestämmelserna i patientdatalagen att kunna spärra sin vårddokumentation. Med detta i beaktande kan det ifrågasättas att man som patient måste skriva under en blankett som anger att man har tagit del av och förstått tillgänglig information om innebörden av att spärra en journal innan man får en spärr införd.

I det andra ärendet uppger anmälaren att Prima barn och vuxenpsykiatri kräver att man måste komma personligen till mottagningen för att underteckna en blankett för att få en spärr införd. Detta strider mot vad Datainspektionen har angett i ovan nämnda beslut.

Eftersom patientnämndens förvaltning har fått in ett flertal klagomål gällande att det är svårt att få infört spärrar hos olika vårdgivare i landstinget undrar förvaltningen hur de större vårdgivarna som ingår i den sammanhållna journalföringen TakeCare ser till att patienter som så önskar genast kan få en spärr införd. Rutiner på området måste stämma överens med beslut från Datainspektionen och personal måste vara väl införstådda med regelverket för att patienter genast ska kunna få spärrar införda.

En av patientnämndens roller är att fästa landstingsstyrelsens uppmärksamhet på förhållanden inom landstingets hälso- och sjukvård som inte är förenliga med de mål och krav som gäller för hälso- och sjukvården och som

5
inte rättas till genom andra åtgärder. Patientnämndens förvaltning vill därför efterhöra om landstingsstyrelsen skulle kunna se till att det, enligt patienters önskemål, införs en central funktion i landstinget dit man bland annat kan vända sig för att få hjälp med att få infört spärrar.

Förslag till beslut

- översända ärendets tjänsteutlåtande till styrelsen för Danderyds sjukhus, Södertälje sjukhus, Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset, Norrtälje sjukhus, Stockholms läns sjukvårdsområde, Aleris AB, Capiro AB samt Praktikertjänst AB och begära skriftlig återföring senast den 1 oktober 2014 avseende hur man möjliggör att patienter genast kan få infört spärrar
- översända ärendets tjänsteutlåtande till Lansingsstyrelsen med en förfrågan gällande införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter tillgodosedda enligt patientdatalagen såsom till exempel införande av spärrar
- ge förvaltningen i uppdrag att översända ärendets tjänsteutlåtande till anmälarna
- ge förvaltningen i uppdrag att för kännedom översända ärendets tjänsteutlåtande till Datainspektionen och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Staffan Blom
Förvaltningschef

